

Inhoud

<i>Met het oog op de toekomst</i>	3
<i>Doelen</i>	4
<i>Met thema's werken aan doelen</i>	5
<i>Thema 1. Innovatie</i>	6
<i>Thema 2. Ruimtelijke adaptatie</i>	8
<i>Thema 3. Waterketen in samenhang</i>	10
<i>Thema 4. Waterbewustzijn en educatie</i>	11
<i>4a. Watereducatie</i>	11
<i>4b. Vergroten van het waterbewustzijn</i>	13
<i>Planning en voortgang</i>	15
<i>Rollen en taken</i>	16
<i>Kosten en kostenverdeling</i>	18
<i>Inzet en capaciteit</i>	19
<i>Bijlage 1 Toelichting waardering doelen Kwaliteit en Kwetsbaarheid</i>	20

Met het oog op de toekomst

Wij, Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten, Vitens en provincie Fryslân, hebben besloten gezamenlijk maatregelen uit te voeren voor een toekomstbestendige Friese waterketen. We willen ons inzetten voor een mooi, veilig, schoon, gezond en duurzaam beheer van de waterketen. Daarmee blijven we streven naar doelmatig beheer: kwaliteit vergroten tegen zo laag mogelijk maatschappelijke kosten.

We werken de lijn uit het vorige FBWK verder uit

In dit akkoord werken we de lijn uit het FBWK 2010-2015 verder uit. De gemeentelijke regioaanpak wordt verder versterkt en uitgebouwd naar een afvalwaterketen aanpak. Innovatie wordt verder verbreed. Voor Terschelling en Ameland is de ambitie om in alle opzichten zo snel mogelijk zelfvoorzienend te worden en dit op een duurzame wijze te realiseren. Dit doen we door op de waddeneilanden slimme oplossingen te zoeken voor het verminderen van de piekbelasting van de waterketen in de zomer. De éénmetingen voor de drie pijlers uit het vorige FBWK (te weten: Doelmatigheid, Duurzaamheid en Betrokken Burger) vormen de basis voor de ambities en maatregelen tot 2020.

Maar we verleggen ook accenten

Naast kosteneffectiever beheer willen we de komende jaren ook inzetten op het verder verbeteren van de kwaliteit van het beheer en het verminderen van de personele kwetsbaarheid: de drie K's uit het landelijke Bestuursakkoord Waterketen (BAW, 2011).

En om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren in Fryslân moeten we onze steden en dorpen inrichten met het oog op de toekomst. Door samen te werken kunnen we kansen benutten die de klimaatverandering met zich meebrengt en het bebouwd gebied beter bestand maken tegen hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstroming. En het bewustzijn van de burger vergroten dat wateroverlast niet altijd voorkomen kan worden.

Hiervoor is het nodig dat ook in de toekomst voldoende gemotiveerde en enthousiaste professionals in de Friese watersector werken. Vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt dreigt. Daarom hebben we naast de Fryslân-brede communicatie speciaal aandacht voor jongeren en investeren we in watereducatie en vergroten waterbewustzijn.

Doelen

Kosten

De eerder gestelde doelmatigheidswinst van €12 miljoen voor 2020 ligt goed op koers. Dit blijkt uit de éénmeting Doelmatigheid (Eenmeting Fries Bestuursakkoord Waterketen, 2015). Deze wordt deels gehaald door de individuele organisaties zelf (autonome besparingen). In dit akkoord verleggen we de aandacht naar besparing door samenwerking. Wij streven na 2020 naar € 18 miljoen doelmatigheidswinst, zoals in het Fries Feitenonderzoek (FFO, 2011) is benoemd als maximaal besparingspotentieel in de Friese waterketen.

Kwaliteit

We willen de professionaliteit van ons beheer verder verbeteren. Het gaat hierbij om het vergroten van het inzicht in het functioneren van het systeem, het afwegen van risico's bij beheer- en investeringsbeslissingen en het beheersen van de financiële aspecten van het beheer. Het doel is om in 2020 een score van 3 te halen op de schaal van 4 van de landelijke monitor. Dit is gebaseerd op extrapolatie van de voortgang in de samenwerking in de afgelopen jaren. In bijlage 1 staat de schaalverdeling kort toegelicht.

Kwetsbaarheid

Wanneer weinig mensen aan een proces werken is een organisatie op dat onderdeel kwetsbaar. Door vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt neemt die kwetsbaarheid de komende jaren toe. Naarmate er meer en intensiever wordt samengewerkt wordt de kwetsbaarheid minder. Het gaat hierbij om samenwerking tussen organisaties op vergelijkbare processen. Het doel is om in 2020 een score van 2,75 te halen op de schaal van 4 van de landelijke monitor. Dit is gebaseerd op extrapolatie van de voortgang in de samenwerking in de afgelopen jaren. In bijlage 1 staat de schaalverdeling kort toegelicht.

Toekomst

Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten is uiterlijk 2020 integraal onderdeel van ons beleid en handelen in alle relevante beleidsvelden: water, groen, ruimtelijke ordening, stedenbouwkundig. We hebben dan een goed beeld van de toekomstige opgaven en kansen. We hebben een gezamenlijk toekomstbeeld waar we naar toe willen, een strategie hoe dat het beste bereikt kan worden en we hebben dit geborgd in ons beleid en werkprocessen. Voor de waterketen op de waddeneilanden is het streven zelfvoorzienend te worden.

In 2020 hebben we voldoende jongeren geïnteresseerd voor het watervak en dragen we bij aan de opleiding van onze toekomstige watercollega's. Aan de hand van een effectieve communicatiestrategie geven we de inwoners van Fryslân meer inzicht in de waterketen en hun rol daarin. We onderhouden en vernieuwen we de waterketen tegen zo laag mogelijk kosten maar met behoud van kwaliteit en dragen we met onze waterketen bij aan een duurzaam en veilig Fryslân.

Met thema's werken aan doelen

Wij werken aan de hand van vier thema's aan onze doelen. In het onderstaande schema is de relatie tussen de doelen en de thema's weergegeven. De groene vinkjes laten zien aan welke doelen elk thema met name kan bijdragen. De doelen Kosten, Kwaliteit en kwetsbaarheid zijn de Friese afgeleide van de landelijke doelen uit het Bestuursakkoord Waterketen (BAW, 2011). De doelen voor Toekomst zijn ontwikkeld in Fryslân.

DOELEN	KOSTEN BESTUURS AKKOORD WATER	KWALITEIT BESTUURS AKKOORD WATER	KWETSBAARHEID BESTUURS AKKOORD WATER	TOEKOMST (na 2020)
THEMA'S				
INNOVATIE		✓	(✓)	✓
RUIMTELIJKE ADAPTATIE	✓	✓		✓
WATERKETEN IN SAMENHANG	✓	✓	✓	✓
WATERBEWUSTZIJN & EDUCATIE		✓	✓	✓

Innovatie

Innovatie is uiteraard toekomstgericht, waarbij het met name bijdraagt aan de kwaliteitsverbetering van ons beheer. Voor de korte termijn (tot 2020) is innovatie minder van invloed op de kosteneffectiviteit. Innovatieve manieren van samenwerken kunnen mogelijk bijdragen aan het verminderen van kwetsbaarheid.

Ruimtelijke adaptatie

Klimaatbestendig en waterrobuust inrichten kan kosten besparen door andere oplossingen te kiezen dan bijvoorbeeld investeren in meer riolering om de afvoercapaciteit te vergroten. En een betere inrichting kan ook bijdragen aan een betere kwaliteit. Wij sluiten hierbij aan bij de Deltabeslissing 'Ruimtelijke adaptatie' uit het Nationale Deltaprogramma.

Waterketen in samenhang

Het gaat hierbij om de samenhang binnen de waterketen zelf (drinkwater-riolering-zuivering), de organisatorische samenhang (diverse beleidsvelden binnen de organisaties) en de inhoudelijke samenhang (waterketen als onderdeel van het totale watersysteem).

Waterbewustzijn en educatie

Draagt bij aan het verminderen van de kwetsbaarheid wanneer meer jongeren een wateropleiding kiezen en onze toekomstige collega's worden. Wanneer "waterbewustzijn" leidt tot waterbewust handelen bij alle inwoners, draagt het bij aan een betere kwaliteit. En goede afstemming binnen de gemeentelijke organisatie tussen de beleidsvelden water, water, groen, ruimtelijke ordening, stedenbouwkundig vergroot de waterrobuustheid.

Thema 1. Innovatie

Aanleiding

Waterinnovatie is volop aanwezig in Fryslân. Leeuwarden is Capital of Watertechnology, studenten kunnen in Fryslân vanaf MBO tot promovendus werken aan water, en op diverse plaatsen zijn innovaties ingezet in de dagelijkse praktijk. Deze koers willen we continueren, waarbij we de komende jaren nog beter de technologische ontwikkelingen willen verbinden met de praktijk.

Uit de evaluatie van het thema Innovatie in het FBWK 1.0, blijkt dat mooie initiatieven soms niet tot uitvoering komen omdat in de projectvoorbereiding kennis en capaciteit ontbreekt om tot een gedragen projectvoorstel en dekkingsplan te komen. Wij willen daarom de opstartfase van projecten faciliteren. Ook bleek dat innovatie voor veel gemeenten onvoldoende grijpbaar is. Daarom willen we de komende periode nog meer aan proberen te sluiten bij de individuele behoeften van de waterketenpartijen. En omdat voor innovatie vaak geen aparte budgetten binnen de organisaties aanwezig zijn, willen we innovatie zoveel mogelijk meenemen in lopende investerings- en uitvoeringsprogramma's.

Doel

Innovatie draagt bij aan het verbeteren van de kwaliteit en duurzaamheid van ons beheer. Innovatieve manieren van samenwerken kunnen mogelijk bijdragen aan het verminderen van kwetsbaarheid. Concrete innovatiedoelen in dit akkoord zijn:

1. Van technische innovaties naar praktische toepasbaarheid te komen.
2. Waddeneilanden tot proeftuin van zelfvoorzienend te maken.
3. (systeem)innovaties uit te voeren gericht op een transitie naar de waterketen van de toekomst.

Maatregelen

We willen dit bereiken met de volgende middelen en activiteiten (nummering correspondeert met de doelen):

1. a) In 2016 wordt bij de gemeenten geïnterviewd waar de behoeften en de kansen liggen om innovatie in lopende investerings- en uitvoeringsprogramma's mee te laten meeliften. En wat daarvoor nodig is tot 2020 (tijd, geld).
b) Gemeenten, Wetterskip Fryslân en Vitens willen launching customer zijn en stellen door pilotlocaties beschikbaar te stellen en technische innovaties in de praktijk toe te passen. Partijen nemen innovatie waar mogelijk mee in de reguliere aanbestedingen van werken (innovatief aanbesteden).
c) De Green Deal die in 2012 is ondertekend door alle Friese waterketenpartners en het ministerie, wordt in november 2015 geëvalueerd. Op basis daarvan leggen wij onze innovatie-agenda in een nieuwe Green Deal vast.
d) Gemeenten zetten zich in om waterinnovaties toe te passen.
e) Provincie Fryslân zet zich in als subsidie-adviseur en spant zich in om bestaande provinciale en externe subsidie te koppelen aan innovatieprojecten. Vitens, provincie, waterschap en grotere gemeenten hebben meer ervaring in het opstarten van complexe innovatieprojecten en willen waar nodig kennis en kunde beschikbaar stellen in de opstartfase van innovatieprojecten.

- f) Een externe aanjager bevordert de samenwerking en kennisdeling tussen bedrijven, kennisinstellingen en de waterpartners.
2. De waddengemeenten, Wetterskip Fryslân, Vitens en provincie Fryslân zoeken en testen samen innovatieve oplossingen voor het verminderen van de piekbelasting in de waterketen in de zomermaanden. We continueren de innovaties die zijn gericht op het sluiten van de waterketen.
 3. In afstemming met de landelijke platforms en koepelorganisaties ontwikkelen wij een visie op de Friese waterketen van de toekomst die leidend is voor systeeminnovaties.

Kosten

De kosten voor de aanjager bedragen € 20.000 per jaar. De aanjager zet zich in voor doel 1: Van technische innovaties naar praktische toepasbaarheid. De aanjager wordt ondersteund door een team, bestaand uit medewerkers van de Friese waterketenpartners. De benodigde middelen (tijd, geld) voor 2017-2020 volgen uit de inventarisatie onder punt 1a.

Kosten voor uitvoering van projecten of ontwikkelingen worden betaald door de betrokken waterpartners.

Thema 2. Ruimtelijke adaptatie

Aanleiding

In het Deltaprogramma is de deltabeslissing 'ruimtelijke adaptatie' opgenomen. Belangrijk onderdeel hiervan is dat alle overheden samen de ambitie vastleggen dat Nederland in 2050 zo goed mogelijk klimaatbestendig en waterrobuust is ingericht. Daarom sluiten wij in onze klimaataanpak aan bij deze naamgeving.

Om ook in de toekomst prettig te kunnen wonen, werken en recreëren in ons land moeten we onze steden en dorpen inrichten met het oog op de toekomst. Door samen te werken kunnen we kansen benutten die de klimaatverandering met zich meebrengt en het bebouwd gebied beter bestand maken tegen hevige regenbuien, periodes van droogte en hitte en de gevolgen van een mogelijke overstroming.

In combinatie met het thema Waterbewustzijn en educatie willen we het bewustzijn van de burgers vergroten dat wateroverlast niet altijd voorkomen kan worden en hen informeren over hun rol in de waterketen.

Doel

1. Wij onderschrijven de ambities uit de Intentieverklaring ruimtelijke adaptatie van het Deltaprogramma (www.ruimtelijkeadaptatie.nl).
2. We spannen ons in om het bewustzijn van de burger te vergroten dat wateroverlast niet altijd voorkomen kan worden (zie hoofdstuk "vergroten waterbewustzijn").
3. We hanteren het basisprincipe "regenwater vasthouden daar waar het kan, of anders op een goede manier afvoeren en elders bergen".

Maatregelen

1. We doorlopen de drie stappen uit de Handleiding Ruimtelijke adaptatie:
 - i. Weten: We brengen risico's van overstroming, hevige neerslag, droogte of hitte in beeld door middel van stresstests. En we brengen de kansen in beeld van water- en klimaatrobuust inrichten.
 - ii. Willen: we ontwikkelen een gezamenlijk toekomstbeeld waar we naar toe willen. En ontwikkelen een strategie hoe dat het beste bereikt kan worden.
 - iii. Werken: We borgen dit in ons beleid en werkprocessen.
 - a. De provincie verankert ruimtelijke adaptatie in de Omgevingsvisie.
 - b. Gemeenten en waterschap maken een klimaatrobuuste checklist 'water' en passen die op alle relevante nieuwe plannen toe, zoals bijvoorbeeld inbreidingen. We nemen hierin ook andere ontwikkelingen mee als verzilting en maaiveld daling.
 - c. Voor bestaande plannen voeren we met deze checklist een "klimaatscan" uit. De uitkomsten daarvan worden meegenomen in de eerstvolgende planactualisatie.
 - d. We ontwikkelen en implementeren samen werkwijzen (o.a. voor aanbestedingen) die innovatie op het gebied van klimaatadaptatie mogelijk maken.
 - e. Gemeenten en waterschap maken de rioleringsnota klimaatrobuust.
 - f. Gemeenten spannen zich in op pilots op het gebied van ruimtelijke adaptatie uit te voeren. Leeuwarden zet deze pilots in de etalage in het jaar van de Culturele hoofdstad.

2. Gemeenten nemen initiatief in de dialoog met de burger over acceptatie van waterhinder als gevolg van klimaatverandering (water op straat).

Kosten

Omdat de doelen en maatregelen grote samenhang hebben met het thema Waterketen in samenhang is voor deze beide twee thema's één aanjager. De kosten hiervoor zijn €40.000 per jaar. Voor het thema Ruimtelijke adaptatie coördineert de aanjager de uitvoering van de maatregelen onder kopje 1. Hij wordt daarbij ondersteund door een team bestaande uit alle relevante werkvelden: water, groen, ruimtelijke ordening, stedenbouwkundig.

Kosten voor uitvoering van projecten of ontwikkelingen worden betaald door de betrokken waterpartners.

Thema 3. Waterketen in samenhang

Aanleiding

Het gaat hierbij om de samenhang binnen de waterketen zelf (drinkwater-riolering-zuivering), de organisatorische samenhang (diverse beleidsvelden binnen de organisaties) en de inhoudelijke samenhang (waterketen als onderdeel van het totale watersysteem).

Doel

1. Vergroten kwaliteit en doelmatigheid beheer door de samenhang binnen de waterketen te versterken (drinkwater-riolering-zuivering)
2. Waterketenopgaven in samenhang met andere beleidsvelden en organisaties oppakken.
3. Zoek oplossingen ook buiten de waterketen (openbare ruimte, oppervlaktewater).
4. Duurzaam en schoon grondwater.

Maatregelen

- 1 Gemeenten en waterschap gaan samen gericht meten om inzicht in het huidige functioneren van de afvalwaterketen te vergroten. Op basis van uitgevoerde en lopende pilots maken waterschap en gemeenten afspraken over meten en ontsluiting van data.
- 2+3 Samenhang met andere beleidsvelden, oplossingen buiten waterketen zoeken:
 - a. Gemeenten en provincie zorgen binnen de eigen organisatie voor vroegtijdige waterinbreng in andere beleidsvelden. Bijvoorbeeld stedelijk gebied waterbewust inrichten door rekening te houden met hoe regenwater op straat stroomt (stroombanen). Zij spannen zich in om water meer te laten leven bij de relevante beleidsvelden van de eigen organisatie en bestuur. Onder andere door het te ervaren: pilots bezoeken binnen en buiten Fryslân.
 - b. Regio-overleg: sturing op doelen en maatregelen uit FBWK 2 wordt belegd in de regio-overleg.
 - c. Ontsluit data ten behoeve van burgers (bedrijven ontwikkelen app's waarmee bewoners inzicht krijgen in bijv water op de eigen straat).
- 4 Onderbrengen van afspraken over drinkwaterwingebieden. Gemeenten, Wetterskip Fryslân, Vitens en de provincie voeren de maatregelen uit van de uitvoeringsprogramma's gebiedsdossiers drinkwaterwinningen.

Kosten

Voor dit thema zien wij vooralsnog geen kosten die gezamenlijk moeten worden betaald. De aanjager van dit thema is dezelfde als voor het thema ruimtelijke adaptatie.

Kosten voor uitvoering van projecten of ontwikkelingen worden betaald door de betrokken waterpartners.

Thema 4. Waterbewustzijn en educatie

Om de waterketen klimaatbestendig en waterrobuust te krijgen en te houden is het nodig dat ook in de toekomst voldoende gemotiveerde en enthousiaste professionals in de Friese watersector werken. Vergrijzing en krapte op de arbeidsmarkt dreigt. Uit de éénmeting, onderdeel Kwetsbaarheid, (BAW-monitor, 2015) blijkt dat we in Fryslân met minder fte's dan het landelijk gemiddelde het rioolbeheer en beleid uitvoeren. Daarom hebben wij voor nu en in de toekomst goed opgeleide vakmensen nodig. Daarom hebben we naast de Fryslân-brede communicatie speciaal aandacht voor jongeren en investeren we in watereducatie en vergroten waterbewustzijn.

Uit het onderzoek (*Waterbeleving in Fryslân, SenseGuide 2015*) blijkt dat de gemiddelde inwoner van Friesland niet geïnteresseerd is in water zolang alles goed verloopt. Dit wordt anders zodra watergerelateerde overlast ontstaat. De verwachting is dat dit in de toekomst meer zal voorkomen. Met de verandering van het klimaat ontstaan in Nederland vaker extreme regenbuien of hittegolven. Daarnaast blijft er incidenteel overlast als gevolg van werkzaamheden aan het riool- of drinkwaterstelsel, of een verstopping van het eigen riool als gevolg van verkeerd gebruik.

Daarom willen we in het FBWK 2.0 ons speciaal richten op de jongeren tot 18 jaar, het waterbewustzijn bij hen vergroten en hen met gerichte scholing interesseren voor het water(keten)vak.

Doel

1. Goed opgeleide nieuwe collega's; werkgelegenheid in de Friese watersector. Dit willen we bereiken door in te zetten op watereducatie. Zie paragraaf 4a.
2. Waterbewuste jongeren en bewoners van Fryslân die hun rol in de waterketen kennen. Zie paragraaf 4b.
3. Goed geïnformeerde waterbestuurders en medewerkers in de waterketen. Hiervoor zetten we in op interne communicatie. Zie paragraaf 4b.

4a. Watereducatie

We willen binnen 5 tot 20 jaar voldoende vakmensen met kennis en ervaring. Daarom richten we ons op kinderen en jongeren tot 18 jaar en willen hen enthousiast maken voor het water- en rioolvak (civiele techniek). We sluiten daartoe aan bij de bestaande programma's, lespakketten en initiatieven in Fryslân. We streven er naar dat werken met water aantrekkelijk wordt waardoor uiteindelijk meer jongeren kiezen voor het water- en rioolvak. Dit sluit ook aan bij de ambitie van de provincie om werkgelegenheid en bedrijvigheid te vergroten.

Een continue aanpak in de hele leerlijn is daarbij van belang: basisscholen, voortgezet onderwijs en beroepsopleidingen. Daarbij is onze insteek dat de leerkracht zorgt voor de kennisoverdracht, en wij voor de prikkelende vraagstelling vanuit de praktijk (problem based learning: leren op basis van realistische praktijksituaties). We willen jongeren uit dagen mee te denken om creatieve oplossingen te vinden voor opgaven voor de toekomst. En we bieden hen een platform om hun oplossingen te presenteren. De wijze waarop we dat doen sluit aan bij de desbetreffende onderwijsvorm.

Basisonderwijs

- Wij gaan basisscholen enthousiasmeren voor (les)programma's over water. Ervaren en beleven zijn hierbij de steekwoorden. Initiatieven uit het vorige FBWK worden gecontinueerd, zoals bijvoorbeeld de samenwerking met de NME-centra en basisscholen voor het NME-lespakket "Rioolproject Help mijn eendje verdwijnt in het riool".
- Samen met het IVN willen wij het netwerk van NME in Fryslân versterken.
- We willen samen met musea en bezoekerscentra het thema water meer onder de aandacht brengen. We starten met het inrichten van een expositie in Fries Natuurmuseum en de expositieruimte van het ir. DF Woudagemaal. We verkennen met de bezoekerscentra van de nationale parken de mogelijkheden om water meer onder de aandacht te brengen.

Voortgezet onderwijs

- Regionaal en landelijk zijn er veel initiatieven om leerlingen te interesseren voor bèta beroepen. Wij sluiten ons hierbij aan.
- We willen het water- en riolvak méér onder de aandacht brengen door actuele issues met jongeren te bespreken, en hen uit te dagen mee te denken over opgaven voor de toekomst.
- Gemeenten dragen inhoudelijk bij aan bij lopende programma's zoals bijvoorbeeld Energychallenge Fryslân (Tûk mei wetter en enerzjy op skoalle), Wereld water college, Waterlab Fries Natuurmuseum, Wetsus Academy. IkOnderzoekWater (Havo/VWO) en de IVN-methodiek "Scholen voor duurzaamheid", zoals WaterXploreLab.

Beroepsopleidingen: MBO

In het CIV (Centrum voor Innovatief Vakmanschap Water) werken bedrijven en scholen samen aan het opleiden van voldoende excellente mbo-vakmensen voor functies in watertechnologie en watermanagement. Vitens en Wetterskip Fryslân zijn al aangesloten bij het CIV en dragen 'in-kind' bij, gemeenten nog niet. Daarom de volgende maatregelen:

- Gemeenten en het bedrijfsleven (aannemers) geven het gewenste profiel aan voor de vakmensen van de toekomst die zij nodig hebben. CIV neemt hiertoe initiatief.
- Gemeenten en bedrijfsleven (aannemers) denken mee in het vertalen daarvan naar een curriculum voor wateropleidingen in het MBO.
- Gemeenten en bedrijfsleven (aannemers) dragen 'in-kind' bij aan de MBO-opleidingen water door het bieden van ervaring: gast-colleges en de mogelijkheid tot "meester-gezel"-stages.

Beroepsopleidingen: HBO

Wetsus Academy is opgericht in 2008 en is vestigingsplaats voor masteronderwijs van Wageningen University, Universiteit Twente en Rijksuniversiteit Groningen. Wetsus Academy is ondergebracht bij Wetsus. Het CEW (Centre of Expertise Watertechnology) heeft tot doel het aantal afgestudeerde HBO watertechnologen te vertienvoudigen. De focus ligt op innovatieve watertechnologie. In afstemming met het Wetsus en CEW voeren we volgende activiteiten uit:

- Wij geven op verzoek van de onderwijsinstelling gastcolleges
- wij zorgen voor voldoende stageplaatsen en traineeships
- wij dragen bij aan de Human Capital Agenda.

- We onderzoeken de mogelijkheid om te participeren in een met Wetsus-onderzoeksprogramma dat de basis vormt voor afstudeeropdrachten en promotie-onderzoeken die gericht zijn op onze doelen.

Kosten

Om de doelen te realiseren, betrekken we één of twee personen die goed de ingangen op de verschillende onderwijsniveaus kennen. De kosten voor deze aanjager(s) bedragen € 35.000 per jaar.

Kosten voor uitvoering van projecten of ontwikkelingen worden betaald door de betrokken waterpartners.

4b. Vergroten van het waterbewustzijn

We zetten in op het vergroten van het waterbewustzijn bij zowel de inwoners van Fryslân (externe communicatie), als bij de collega-waterbestuurders en collega's die werken aan de waterketen (interne communicatie). We communiceren niet zelf naar de burger: dat doen de Friese waterketenpartners zelf wanneer actuele zaken spelen. Wel willen we gezamenlijk optrekken om één samenhangend verhaal te maken dat kan worden verteld wanneer de burger er voor open staat (wateroverlast, rioolwerkzaamheden, waterbewuste herinrichting wijk, etc).

Doel

1. Waterbewuste jongeren en bewoners, met meer inzicht in de samenhang tussen water en de leefomgeving en wat hun rol en invloed daarin is.
2. het waterbewustzijn vergroten dat wateroverlast niet altijd voorkomen kan worden.
3. bestuurders en collega's van andere beleidsvelden zien het belang en de voordelen van het betrekken van water bij nieuwe ontwikkelingen. Om dat te bereiken zijn Portefeuillehouders water en watercollega's samen in staat om water in andere beleidsvelden te verankeren en op de agenda te houden.

Maatregelen

1. waterbewuste jongeren en burgers:
 - a. Het platform "Ons Water" gebruiken wij als rode draad in het communiceren over de waterketen in samenhang. Alle Friese waterketenpartners ontsluiten hierop de relevante waterinformatie.
 - b. We ontwikkelen een sharepoint of platform met materiaal dat kan snel wordt gebruikt rond momenten dat water actueel is (overlast, maar ook leuke ontwikkelingen).
 - c. We starten een pilot om de burger meer te betrekken, bijvoorbeeld door hen apps te laten ontwikkelen of via apps te bereiken.
 - d. We sluiten aan bij evenementen die een relatie hebben met de waterketen. Denk aan Fries natuurmuseum, Natuurmuseum Ameland, CH18, WereldWaterWeek, festival IJlst, Woudagemaal, lezingencyclus bij Heerengracht concert.
2. Gemeenten nemen initiatief in de dialoog met de burger over acceptatie van waterhinder als gevolg van klimaatverandering (water op straat).

3. bestuurders en collega's van andere beleidsvelden binnen gemeente en provincie inspireren door:
 - a. De waterwethouder en de watergedeputeerde te faciliteren om water in andere beleidsvelden te verankeren en op de agenda te houden door kennis aan te bieden en excursies te organiseren.
 - b. Samen met collega's van andere beleidsterreinen inspirerende voorbeelden in de praktijk te gaan bekijken.
 - c. Voor de waterketenprofessionals informatie beter te ontsluiten door bijvoorbeeld het gebruik van het platform 'Ons water', de website 'SamenWerkenAanWater', een sharepoint.
 - d. De juiste momenten te kiezen om bestuurders te betrekken (bijvoorbeeld voor en na verkiezingen)
 - e. voorlichting door vakgenoten/specialisten

Kosten

De kosten voor de inzet van de aanjager bedragen € 15.000 per jaar. De aanjager wordt ondersteund door een team.

Planning en voortgang

Uitwerking in de samenwerkingsregio's

- De samenwerkingsregio's maken jaarlijks een planning van de uitvoering van de maatregelen (per thema, per regio). Daarin worden de maatregelen beschreven en wat de inzet van de verschillende partijen daarbij is. En wat het resultaat aan het eind van het jaar is.

Voortgang maatregelen

- De regio's melden de voortgang van de maatregelen in de halfjaarlijkse regio-overleggen.
- De aanjagers maken hiervan voortgangsrapportages.
- De voortgang van de maatregelen wordt gerapporteerd aan het PBOW-breed.

Voortgang doelen

- Wij hanteren de landelijke monitor om de voortgang van de drie K's in beeld te brengen (kosten, kwaliteit, kwetsbaarheid).
- Gemeenten en waterschap vullen de landelijke monitor begin van elk jaar in.
- De regiegroep werkt op basis van de ingevulde gegevens de monitor verder uit.
- De monitor wordt in maart van elk jaar naar de VNG en Unie van Waterschappen gestuurd als input voor landelijke voortgangsrapportage aan de minister.
- De voortgang van de doelen wordt één keer per jaar gerapporteerd aan het PBOW-breed.

Kosten

Ondersteuning bij het opstellen en interpreteren van de jaarlijkse BAW-monitor: € 15.000 per jaar.

Rollen en taken

Fryslân is ingedeeld in acht samenwerkingsregio's, zie onderstaande kaart.

- De waterketenpartners

Alle waterketenpartners zijn zelf verantwoordelijk voor de voortgang en uitvoering in de eigen samenwerkingsgebieden (zie kaartje). Omdat niet alle maatregelen door alle waterketenpartners uitgevoerd kunnen worden, is het van belang dat per regio helder wordt welke maatregelen worden uitgevoerd. Alle waterketenpartners moeten de ambtelijke inzet borgen (uren beschikbaar stellen) in de eigen organisatie.

- PBOW-smal
PBOW smal is de stuurgroep voor het FWBK. Vanuit iedere samenwerkingsregio is een wethouder vooruitgeschoven om in het PBOW-smal de ambities en voortgang te bespreken met de bestuurders vanuit de andere regio's, Wetterskip Fryslân, provincie Fryslân en Vitens. Het PBOW-smal is het gezicht naar de koepels en het ministerie. Het PBOW-smal geeft de regiegroep de opdracht om aanjagers aan te stellen per thema.
- Regiegroep FBWK
De regiegroep fungeert als de linking pin tussen de aanjagers en de bestuurders. De regiegroep is namens het PBOW-smal opdrachtgever voor de aanjagers. De regiegroep adviseert het PBOW-smal en rapporteert jaarlijks over de voortgang.
- Aanjagers zorgen voor verbinding
In het akkoord zijn proceskosten opgenomen voor aanjagers. De aanjagers moeten de verbinding tussen bestaande initiatieven tot stand brengen. Dit past bij het uitgangspunt dat de uitvoeringskosten van het FBWK2 geen nieuwe kosten zijn, maar dat hiervoor bestaande budgetten van de deelnemende partijen worden ingezet. Wanneer een aanjager een kans signaleert waarvoor draagvlak is bij de partijen, wordt daarvoor binnen de FBWK-partijen een trekker gezocht om het initiatief verder uit te werken. De aanjagers worden extern aangetrokken. Ze worden betaald uit het procesgeld. PBOW-smal besluit hierover. De regiegroep is het eerste aanspreekpunt voor de aanjagers. Tweemaal per jaar rapporteert de aanjager aan de regiegroep over zijn voortgang.
- Trekkers zorgen dat maatregelen uitgevoerd worden
Voor elke maatregel uit het FBWK2 wordt één van de partijen als trekker aangewezen. Die zorgt voor de verdere uitwerking tot een concreet projectvoorstel. Iedere partij kan intekenen voor deelname aan de maatregelen. Trekkers worden ingezet met eigen uren of eigen geld. Als er geen uren beschikbaar zijn bij de deelnemende partijen, dan worden de kosten voor inhuur van een trekker opgenomen in het projectbudget.

Kosten voor organisatie en voor het proces in het algemeen voor bovengenoemde platforms wordt geraamd op €5.000 per jaar.

Kosten en kostenverdeling

De totale jaarlijkse kosten voor organisatie en inzet van aanjager bedragen €130.000 per jaar.

OMSCHRIJVING	KOSTEN/JAAR
De aanjagers voor de vier thema's	€ 110.000
De landelijke monitoring op de doelen Kosten, Kwaliteit en Kwetsbaarheid	€15.000
Proceskosten om bijeenkomsten te organiseren	€5.000
TOTALE JAARLIJKSE KOSTEN VOOR ORGANISATIE EN AANJAGERS	€130.000

Raming kosten voor organisatie en aanjagers.

De kosten voor organisatie en aanstellen van de aanjagers wordt evenredig gedragen door de drie waterketenpartners, te weten Wetterskip Fryslân, de Friese gemeenten en provincie Fryslân. Iedere waterketenpartner draagt in de periode 2017 t/m 2020 jaarlijks € 43.333 bij aan de proceskosten voor FBWK2. De Friese gemeenten worden in deze verdeling beschouwd als één partij; de onderlinge verdeelsleutel is gebaseerd op inwoneraantal.

De kosten die nodig zijn voor producten en projecten worden gedragen door de partijen die er bij zijn betrokken. In geval meerdere gemeenten betrokken zijn, dan geldt hiervoor dezelfde financiële verdeelsleutel op basis van inwoneraantal. Vitens draagt bij aan projecten en producten waarbij zij ook een gedeelde verantwoordelijkheid dragen.

Kosten van de uitvoering van gezamenlijke maatregelen

Voor elke maatregel uit het FBWK2 wordt één van de partijen als trekker aangewezen. Die zorgt voor de verdere uitwerking tot een concreet projectvoorstel waarbij de uitvoeringskosten in beeld zijn gebracht. Iedere partij kan intekenen voor deelname aan de maatregelen. Er worden dus pas bijdragen gevraagd op grond van concrete projectvoorstellen aan de partijen die daaraan meedoen. We benadrukken dat het gaat om het verbinden van bestaande initiatieven die moeten passen binnen bestaande doelen van de organisatie, en die daarmee uit bestaande budgetten moeten kunnen komen.

Inzet en capaciteit

De voorwaarde om het FBWK 2 te laten slagen, is voldoende capaciteit. Uit evaluatie van FBWK2010-2015 bleek dat de ambtelijke inzet niet evenredig was, en dat er voor gezamenlijke activiteiten vaak onvoldoende capaciteit beschikbaar werd gesteld door de deelnemende organisaties.

Omdat we in FBWK 2 inzetten op samenhang van de waterketen met andere beleidsvelden, hebben we die kennis en inzet ook nodig. Daarom vragen we u bij de bestuurlijke behandeling van dit akkoord om aan te geven aan welke activiteiten u welke capaciteit wilt inzetten. Het gaat hierbij om Fryslân-brede activiteiten die de eigen organisatie en de eigen samenwerkingsregio overstijgen. Voor actieve deelname gaan wij uit van een ureninzet van 80 uur per jaar per thema.

De maatregelen voor de waddeneilanden zijn niet in de tabel opgenomen. Waddengemeenten verklaren dat zij capaciteit beschikbaar stellen voor het uitvoeren van de wadden-specifieke maatregelen.

De organisaties maken capaciteit vrij voor de volgende activiteiten:

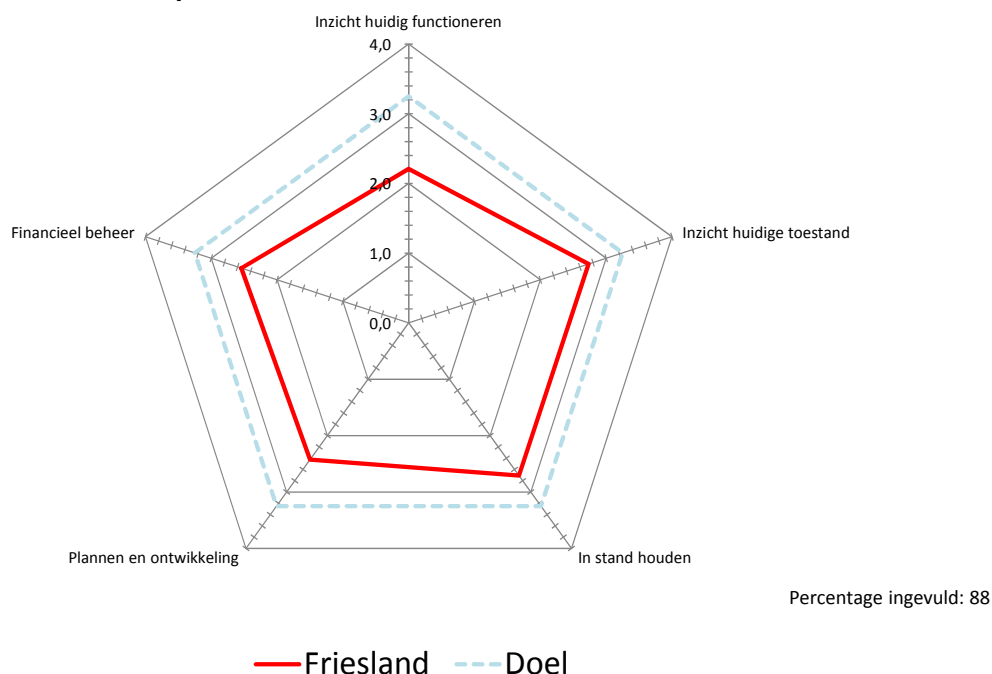
Maatregel	hier zetten wij capaciteit op in
<u>Innovatie</u> <ul style="list-style-type: none"> • Launching customer voor innovatiepilots 	
<u>Ruimtelijke adaptatie</u> <ul style="list-style-type: none"> • Ontwikkelen gezamenlijk toekomstbeeld waar we naar toe willen. En ontwikkelen een strategie hoe dat het beste bereikt kan worden. • ontwikkelen werkwijzen (o.a. voor aanbestedingen) die innovatie op het gebied van klimaatadaptatie mogelijk maken. • leidraad watertoets klimaatrobuust maken • Rioleringsnota klimaatrobuust maken 	
<u>Waterketen in Samenhang</u> <ul style="list-style-type: none"> • gericht meten om inzicht in het huidige functioneren van de afvalwaterketen te vergroten. • Bijdragen aan het ontsluiten van data voor het publiek (burgers en bedrijven) • Thema water verbreden binnen de andere beleidsvelden van de eigen organisatie • Regio-overleggen inplannen met bestuurders en medewerkers. • Afspraken over drinkwaterwingebieden vastleggen 	
<u>Watereducatie en waterbewustzijn</u> <ul style="list-style-type: none"> • Basisscholen: Educatieprogramma uitrollen op de basisscholen in de eigen gemeente • Voortgezet onderwijs: Inhoudelijke bijdrage aan lopende programma's • MBO: Bijdrage aan CIV om het curriculum voor MBO-wateropleidingen te ontwikkelen • HBO en MBO: Aanbieden van leerplaatsen (stages) • Implementatie van communicatietoolbox in de eigen organisatie en bij derden (bijvoorbeeld Omrin) • Doorverwijzen naar OnsWater 	

Bijlage 1 Toelichting waardering doelen Kwaliteit en Kwetsbaarheid

Kwaliteit: verder professionaliseren van het beheer

Bij het Kwaliteitsdoel uit het Bestuursakkoord Water wordt bedoeld op de kwaliteit van het beheer. Het gaat dus niet om de waterkwaliteit of de kwaliteit van de aanwezige voorzieningen. Als randvoorwaarde voor het bereiken van de eerder geschetste besparingen geldt dat de waterkwaliteit en de kwaliteit van de voorzieningen niet af mag nemen.

Kwaliteit: professionaliseren van het beheer

Situatie voor Fryslân in de landelijke BAW-monitor 2015

Toelichting bij grafiek

De kwaliteit van het beheer is voor de gemeenten in beeld gebracht aan de hand van bijna 50 vragen verdeeld over 5 aspecten. Uitgangspunt is dat het beheer op orde is (waarde 1). De vragen richten zich vooral op vernieuwingen in het beheer, zoals inzicht in het functioneren van het systeem, het afwegen van risico's bij beheer- en investeringsbeslissingen en het beheersen van de financiële aspecten van het beheer.

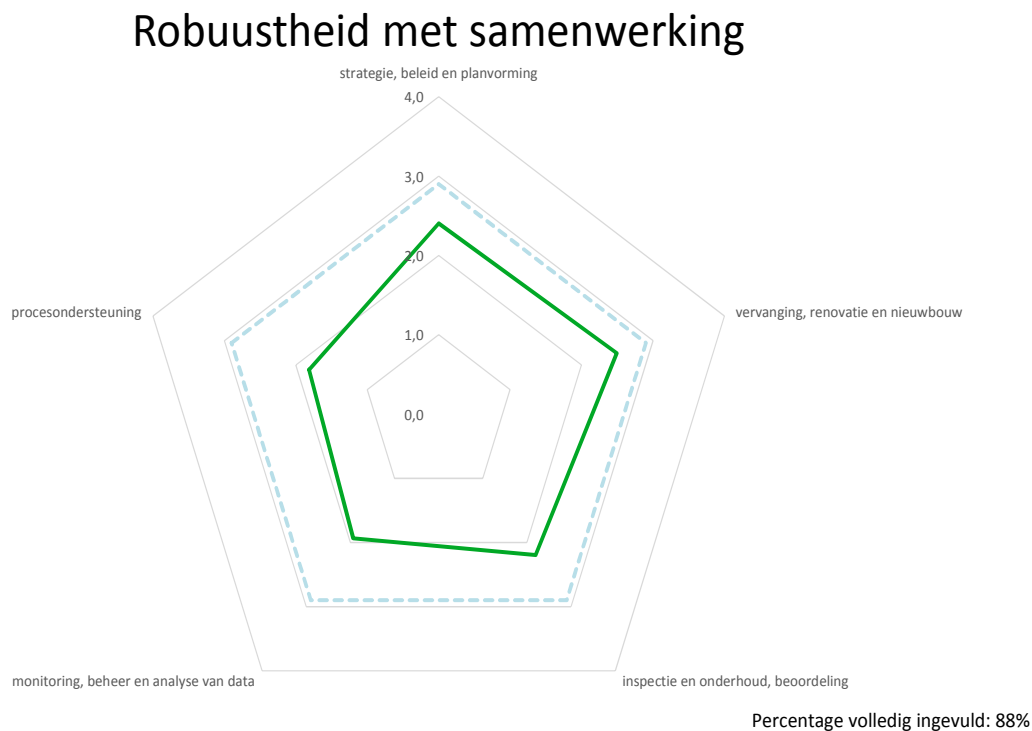
Scores (antwoorden op vragen): 1=basis, 2=in enige mate, 3=grotendeels, 4=geheel

Aan het waterschap is een vergelijkbare vragenlijst voorgelegd als aan gemeenten. Het waterschap scoort gemiddeld een 3,3.

Kwetsbaarheid: inzichtelijk maken van de robuustheid

De personele kwetsbaarheid van het beheer is door gemeenten en Wetterskip Fryslân in beeld gebracht door na te gaan hoeveel personen tenminste een halve dag per week aan een van vijf onderscheiden werkprocessen werken. Naarmate er meer en intensiever wordt samengewerkt wordt ook de personele capaciteit van de samenwerkingspartner meegeteld. Naarmate er meer mensen aan een proces werken is de organisatie robuuster, minder kwetsbaar.

(Waarden: 1=niemand, 3=drie mensen, 4='oneindig veel')

Situatie voor Fryslân in de landelijke BAW-monitor 2015